

Očkování – stále nízká proočkovanosť dospělých

Praha, 19. dubna 2018 – Od 23. do 29. dubna probíhá pod záštitou Světové zdravotnické organizace (WHO) Evropský týden očkování (European Immunization Week 2018 (EIW)), který je součástí Světového týdne očkování 2018. Celosvětová kampaň, připomínající důležitost prevence proti infekčním onemocněním, se koná letos již po třinácté. Cílem Evropského imunizačního týdne, k němuž se připojila Česká lékařská společnost J. E. Purkyně (ČLS JEP) a její odborná složka Česká vakcinologická společnost (ČVS), je upozornit na existenci stále velkého a nedoceněného potenciálu pro prevenci infekčních onemocnění.

Očkování má v prevenci infekčních onemocnění nenahraditelný význam. Ochrana získaná v dětství nemusí být dostatečná. Infekčními chorobami mohou být ohroženi jak zdraví dospělí, tak především chronicky nemocní pacienti, kteří mají oslabenou imunitu. Od ledna letošního roku došlo k rozšíření úhrad očkování ze zdravotního pojištění pro vybrané skupiny chronicky nemocných s oslabeným imunitním systémem a postižených dospělých osob. Přesto lidé stále nemají dostatečné povědomí nejenom o tom, jaká očkování jsou pro ně vhodná a proč, ale také na jaká bezplatná očkování mají právo. Vakcinace může nejenom ochránit proti infekcím. Očkování proti pneumokokům a chřipce také dokáže například zpomalovat proces aterosklerózy, předcházet zhoršování srdečně-cévních onemocnění a snižovat riziko akutního srdečního infarktu.

Evropský imunizační týden

U příležitosti blížícího se Evropského imunizačního týdne Česká lékařská společnost J. E. Purkyně (ČLS JEP) a její odborná složka Česká vakcinologická společnost (ČVS) považují za důležité seznámit veřejnost, praktické lékaře a specialisty s možnostmi očkování zejména dospělých jedinců. Zvláštní pozornost si zasluhují velké skupiny pacientů, jako jsou diabetici, onkologičtí pacienti, pacienti s chronickým onemocněním plic, s astmatem, onemocněním srdce, ledvin, jater nebo pacienti po transplantaci. Očkování je přínosné pro neurologické pacienty nebo pacienty s revmatickým onemocněním, včetně nemocných, kteří jsou léčeni biologickou léčbou.

Historie očkování a vakcín

Doc. MUDr. Vilma Marešová připomíná, že dějiny očkování a vakcín začínají v Evropě v 18. století, kdy Edward Jenner inokuloval Jamese Pepse obsahem tekutiny z kravských neštovic, aby ho ochránil před onemocněním pravými neštovicemi. V 19. století se přidaly další vakcíny: proti vzteklině, tyfu, moru a choleře, anatoxin proti záškrtu. V první polovině minulého století už byly k dispozici vakcíny proti tbc, žluté zimnici, proti chřipce, dále proti černému kašli, záškrtu a tetanu. Od roku 1946 se povinně očkovalo proti pravým neštovicím, od roku 1947 proti záškrtu, od roku 1952 proti tetanu a od roku 1959 proti černému kašli. V roce 1959 se začalo očkovat proti dětské obrně neživou Salkovou vakcínou, v roce 1960 Sabinovou živou vakcínou. Údaje dokládají, jak úmrtí v důsledku infekčních nemocí po zavedení očkování ubývalo.

Stárnutí a imunosuprese

Profesor MUDr. Roman Chlíbaek, Ph.D., zdůrazňuje, že očkování dospělých nabývá na významu. „Populace stárne. 25 % evropské populace je starší 60 let věku a v roce 2040 bude 30–50 % populace více než 65 let. Vinou oslabení imunitní ochrany z dětství se v dospělém věku vracejí některá onemocnění, jako jsou pertuse (černý kašel), příušnice nebo spalničky.“

S věkem přibývá i přidružených chronických onemocnění, která pro pacienty představují vyšší riziko. Podle doc. MUDr. Jana Smetany, Ph.D., se v korelaci s věkem u řady infekčních onemocnění jednoznačně popisuje nárůst rizika onemocnění a rozvoj komplikací. „Mezi nejčastější patří například klíštová encefalitida, pásový opar, pneumokoková onemocnění či chřipka. Avšak i mladší věkové kategorie adolescentů a mladých dospělých mohou představovat rizikovou skupinu, a to například pro infekci lidským papilomavirem nebo meningokokové infekce,“ připomíná doc. Smetana.

Profesor Chlíbaek doplňuje, že v dospělosti se častěji vyskytují také imunosupresivní stavy spojené s chemoterapií či radioterapií. Riziko představuje i životní styl – cestování do exotických krajů, sexuální promiskuita nebo kouření. Infekčními chorobami jsou více ohroženy i zdravotnické a ošetrovatelské profese či pracovníci ve službách. Mění se i pohled na očkování v těhotenství a během kojení. Přibývá údajů o bezpečnosti očkování například v souvislosti s chřipkou nebo pertusí.

Vyšší informovanost u lékařů i pacientů

ČLS JEP a ČVS si kladou za cíl pravidelně seznamovat odborné lékaře příslušných specializací a praktické lékaře s novými možnostmi očkování v dospělosti a rozvíjet vzájemnou spolupráci. Právě tito lékaři by měli doporučovat svým dospělým pacientům vhodná očkování a zároveň být schopni jim tato očkování ihned poskytnout. Užitečné vodítko pro ně může představovat také nová publikace **Očkování dospělých**, jejímž autorem je prof. Chlíbaek a kolektiv autorů. Vydala ji Mladá fronta v edici Postgraduální medicína.

Odborné společnosti budou nadále veřejnosti přibližovat možnosti očkování pro dospělé. Za ideální stav považují, kdyby každý věděl, která očkování jsou pro něho vhodná a jaká jsou hrazena ze zdravotního pojištění.

prof. MUDr. Roman Chlíbaek, Ph.D.

Katedra epidemiologie Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové, Univerzita obrany v Brně

doc. Vilma Marešová, CSc.

Infekční klinika 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Nemocnice Na Bulovce v Praze

doc. MUDr. Jan Smetana, Ph.D.

Katedra epidemiologie Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové, Univerzita obrany v Brně